gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp	Jaarstukken 2023
Portefeuillehouder	drs. Jurgen Nobel
Steller	Hans Teeuwen
Collegevergadering	23 april 2024
Raadsvergadering	
Raadsvoorstelnummer	10880953

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. de Jaarstukken 2023 vast te stellen, met een gerealiseerd voordelig resultaat van € 16,9 miljoen en dit toe te voegen aan de Algemene dekkingsreserve;
2. € 9,6 miljoen te bestemmen voor budgetoverhevelingen ten laste van de Algemene dekkingsreserve en hiertoe vast te stellen de 7e begrotingswijziging van 2024;
3. het voordelig resultaat na bestemming budgetoverheveling van € 7,3 miljoen te onttrekken aan de Algemene dekkingsreserve en toe te voegen aan de reserve Schaalsprong en hiertoe vast te stellen de 8e begrotingswijziging van 2024;
4. de begrotings- en de kredietoverschrijdingen conform het 'Overzicht begrotings- en kredietoverschrijdingen' te autoriseren;
5. in te stemmen met de rechtmatigheidsverantwoording;
6. in te stemmen met een bedrag van € 14,2 miljoen als 10e kredietverstrekking van 2024 voor kredietoverheveling naar 2024.

2. Samenvatting

Met de Jaarstukken 2023 leggen wij financiële en beleidsmatige verantwoording af over de beleidsdoelen en activiteiten uit de Programmabegroting 2023-2026. In de Najaarsrapportage 2023 werd rekening gehouden met een nadelig resultaat van € 71.000. Wij hebben over 2023 een voordelig resultaat behaald van € 16,9 miljoen (zie voor een toelichting hierop het hoofdstuk 'Resultaat overzicht baten en lasten' van de Jaarstukken 2023).

Voorgesteld wordt om € 9,6 miljoen aan niet-bestede budgetten over te hevelen naar 2024, zoals toegelicht in het hoofdstuk 'budgetoverhevelingen' van de Jaarstukken 2023. Het netto resultaat komt daarmee uit op € 7,3 miljoen voordelig.

Omschrijving	(bedragen x € 1.000; - is nadeel)
Voordelig resultaat Jaarstukken 2023	16.930
Voorgestelde budgetoverhevelingen	-9.576
Netto resultaat 2023	7.354

Voorgesteld wordt om het netto resultaat van € 7,3 miljoen toe te voegen aan de reserve Schaalsprong.

Verder wordt voorgesteld met de rechtmatigheidsverantwoording in te stemmen. Met ingang van 2023 leggen wij verantwoording af over de naleving van de regels voor het financiële reilen en zeilen in de organisatie middels de rechtmatigheidsverantwoording die is opgenomen in de jaarrekening. Deze verantwoording komt in de plaats van de rechtmatigheidsverklaring van de accountant. De accountant toetst nog wel of de door ons afgegeven verklaring een getrouw beeld geeft. Met andere woorden de accountant beoordeelt of onze verantwoording over de rechtmatigheid adequaat onderbouwd is. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen de raad en ons college over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende- en controlerende rol van de raad op dit vlak te versterken.

Ook wordt voorgesteld om voor een bedrag van € 14,2 miljoen aan restantkredieten door te schuiven naar 2024 (zie voor een toelichting hierop het hoofdstuk 'Restantkredieten').

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Met de Jaarstukken 2023 leggen wij beleidsmatige en financiële verantwoording af over het jaar 2023.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

In de Jaarstukken 2023 geven wij antwoord op de volgende drie W-vragen:

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

De jaarstukken bestaan uit twee onderdelen, te weten het jaarverslag en de jaarrekening.
Het onderdeel jaarverslag omvat de verantwoording per programma over de uitvoering van de beleidsvoornemens. Hierbij wordt antwoord gegeven op de eerste twee W-vragen. In de verplichte paragrafen wordt aanvullende informatie gegeven over programma-overstijgende onderwerpen zoals lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, grondbeleid, financiering, verbonden partijen en Openbaarheid Wet open overheid (Woo). Dit onderdeel bevat ook de niet verplichte paragrafen vastgoed en toezichtinformatie. De jaarrekening bevat de financiële verantwoording, bestaande uit de balans, het overzicht van baten en lasten en een toelichting op beide. In de jaarrekening is ook de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen die wij dit jaar voor het eerst moeten afgeven.

Rekeningresultaat 2023

Wij hebben over 2023 een voordelig resultaat behaald van € 16,9 miljoen. In de Najaarsrapportage 2023 werd rekening gehouden met een nadelig resultaat van € 71.000. Het verschil wordt veroorzaakt door incidentele voordelen die nog niet bekend waren bij het opstellen van de Najaarsrapportage 2023.
Ondanks dit grote incidentele voordelige resultaat over 2023 blijft het negatieve meerjarenbeeld vanaf 2026 ongewijzigd.

In het hoofdstuk 'Resultaat overzicht van baten en lasten' is een samenvatting van de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de vastgestelde programmabegroting opgenomen. In onderstaande tabel worden vanuit deze samenvatting de vijf grootste verschillen uitgelicht. De benoemde voordelen zijn incidenteel van aard.

Omschrijving	(bedragen x € 1.000; - is nadeel)
Jeugdzorg	-2.134
Gezond en actief leven akkoord (GALA) en Integraal zorgakkoord (IZA)	1.784
Wabo-leges	4.825
Gemeentefonds (decembercirculaire)	5.571
Toeristenbelasting	1.605

Toelichting op de grootste verschillen

Jeugdzorg
Als gevolg van de groei van het aantal cliënten en de toename van zorgintensiteit, zijn de uitgaven hoger dan geraamd. Deze blijven lastig om te voorspellen (zie ook de brief aan de raad van 5 maart 2024, 10471899).

Gezond en actief leven akkoord (GALA) en Integraal zorgakkoord (IZA)
Een deel van de specifieke uitkering GALA is gebruikt voor de dekking van structurele uitgaven omdat de nieuwe activiteiten nog niet compleet waren uitgewerkt. Om deze activiteiten in 2024 uit te kunnen voeren, wordt dit deel van het budget overgeheveld naar 2024. De specifieke uitkering IZA is in het laatste kwartaal ontvangen en zal worden besteed in 2024. Het budget voor de uitgaven in het kader van het IZA zal daarom worden overgeheveld naar 2024.

Wabo-leges
Door de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 waren er onzekerheden met betrekking tot de inkomsten van leges uit aanvragen voor vergunningen op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Aan het einde van het jaar zijn er net voor het ingaan van de Omgevingswet nog veel aanvragen onder het oude regime gedaan voor omgevingsvergunningen waardoor er meer leges zijn verantwoord.

Gemeentefonds (decembercirculaire)
Op 6 december 2023 is de decembercirculaire van het gemeentefonds gepubliceerd. Over de uitkomsten is de raad geïnformeerd per brief van 16 januari 2024 (X.2023.07756). De uitkering voor 2023 is met € 5,432 miljoen verhoogd. Van dit voordeel heeft € 5,069 miljoen betrekking op taakmutaties. Omdat de middelen voor deze taakmutaties pas in december zijn toegekend door het Rijk, wordt voor een aantal mutaties een voorstel tot budgetoverheveling gedaan. Verder geeft de afrekening over het uitkeringsjaar 2021 een voordeel door de stijging van de uitkeringsfactor met één punt als gevolg van de definitieve gegevens over de landelijke ontwikkeling van de belastingcapaciteit.

Toeristenbelasting
Op basis van de door de hotels in VisitorData geregistreerde overnachtingen, is een berekening gemaakt van de te ontvangen toeristenbelasting over 2023. In de Najaarsrapportage 2023 werd op basis van de gegevens over de eerste acht maanden van 2023 uitgegaan van 2,8 miljoen overnachtingen. Hiermee zou het aantal overnachtingen weer op het niveau van 2019 komen. De laatste vier maanden van het jaar heeft de Haarlemmermeerse hotelmarkt erg goed gepresteerd (als beste binnen de MRA-regio). Hierdoor wordt het totaal aantal overnachtingen voor 2023 nu geschat op 3,1 miljoen. Op basis hiervan wordt voor 2023 rekening gehouden met een opbrengst toeristenbelasting van € 15,96 miljoen. Ten opzichte van de raming in de najaarsrapportage is dit een voordeel van € 1,6 miljoen. Dit is een incidenteel voordeel omdat in het meerjarenbeeld al rekening is gehouden met een extra opbrengst oplopend tot € 2,5 miljoen in 2025.

Rechtmatigheidsverantwoording
Vanaf het verslagjaar 2023 moeten gemeenten een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. Hiermee leggen wij verantwoording af over de naleving van de regels voor het financiële reilen en zeilen in de organisatie. Bijvoorbeeld over naleving van de voorwaarden voor subsidies en Europese aanbestedingen of van regels met betrekking tot lasten waarvoor geen voorafgaande dekking opgenomen was in de begroting. Onze conclusie is dat de in de Jaarrekening 2023 verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens van € 5,85 miljoen. Voor een deel betreft dit het voorwaardencriterium, waarbij de belangrijkste oorzaak de lasten (€ 12,14 miljoen) van de opvang van ontheemden uit Oekraïne betreft. Door vanaf 1 april 2023 gebruik te maken van dezelfde hotels als vorig jaar, is rust gecreëerd in de opvangsituatie van de Oekraïense ontheemden. Wij achten de strikte naleving van de Europese aanbestedingsregels niet wenselijk op basis van humanitaire gronden. De raad is hierover geïnformeerd in de Najaarsrapportage 2023 en met in de brief over de resultaten VIC derde periode 2023 van 9 april 2024 (XS-24032504.149).
Verder is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid van € 66,4 miljoen, omdat formeel overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten of investeringskredieten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld onrechtmatig zijn. De bestendige gedragslijn van onze gemeente is dat deze verschillen die ontstaan zijn in de periode tussen de najaarsrapportage en de jaarrekening gemeld worden in de jaarrekening en daar ook worden toegelicht. Omdat deze bestendige gedragslijn niet is vastgelegd in de Financiële verordening, is de accountant van mening dat hier toch sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid. Dit sluit aan bij de uitleg van de commissie BBV, alhoewel de commissie ook heeft aangegeven dat deze afspraak met de raad op een andere minder formele manier kan worden gemaakt.
Deze uitleg van het begrip begrotingsrechtmatigheid is pas eind 2023 gegeven, waardoor dit niet meer meegenomen kon worden in de actualisatie van de Financiële verordening eind 2023. Bij de eerstvolgende actualisatie van de Financiële verordening zullen we een voorstel doen voor een extra bepaling ter voorkoming van deze formele begrotingsonrechtmatigheid in de toekomst.

Budgetoverhevelingen
Voorgesteld wordt om € 9,6 miljoen aan niet-bestede budgetten over te hevelen naar 2024, zoals toegelicht in het onderdeel 'Budgetoverhevelingen'. De vijf grootste over te hevelen budgetten zijn:

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)
Energietoeslag	4.350
Brede spuk GALA en IZA	1.784
Energietransitie	613
Incidenteel personeelsbudget	547
OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer	533

In de Financiële verordening 2021 zijn toetsingscriteria voor budgetoverhevelingen benoemd. Deze criteria zijn:
1. het achterwege blijven van de budgetoverheveling leidt tot een significante vertraging in de oorspronkelijk voorgenomen uitvoering;
2. het minimumbedrag voor een budgetoverheveling bedraagt € 200.000;
3. de overheveling moet betrekking hebben op incidenteel beschikbaar gestelde budgetten;
4. door de overheveling mag het betreffende budget niet worden overschreden.

Vijf budgetoverhevelingen zijn lager dan € 200.000 en voldoen hierdoor niet aan toetsingscriterium 2. maar wij vinden het noodzakelijk dat hier een uitzondering op wordt gemaakt. Dit betreft:
a. ventilatie bestaande schoolgebouwen € 102.000;
b. schuur Boslaan 1A te Hoofddorp € 120.000;
c. Ondernemersloket € 192.000;
d. inburgering € 92.000;
e. gebiedsgerichte aanpak € 44.000.

De reden van de voorgestelde uitzonderingen is toegelicht in het onderdeel 'Budgetoverhevelingen' van de Jaarstukken 2023.

Na aftrek van de voorgestelde budgetoverhevelingen komt het netto resultaat uit op € 7,3 miljoen voordelig.

Bestemming jaarrekeningresultaat
Voorgesteld wordt om het netto resultaat van € 7,3 miljoen toe te voegen aan de reserve Schaalsprong. Bij het instellen van de reserve Schaalsprong (2020.0000409) is besloten om bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat een afweging te maken om het voordelige resultaat toe te voegen aan deze reserve. Met een ratio weerstandsvermogen die valt onder de classificatie 'Uitstekend' waarbij de Algemene dekkingsreserve meer dan toereikend is, kan een incidentele toevoeging worden gedaan van het jaarrekeningresultaat in de reserve Schaalsprong. Gezien de grote investeringen die nodig zijn op het gebied van mobiliteit, bovenplans groen en maatschappelijke voorzieningen om de schaalsprong wonen te realiseren is deze storting zeer gewenst. In de nota van B&W Investeringsstrategie en Investeringsanalyse Schaalsprong wonen 2023 (7736120) die op 6 juli 2023 is besproken in een raadssessie zijn de noodzakelijke investeringen op hoofdlijnen toegelicht.

Investeringen
Daarnaast wordt voorgesteld om voor een bedrag van € 14,2 miljoen aan restantkredieten door te schuiven naar 2024 (zie voor een uitgebreide toelichting hierop het hoofdstuk 'Restantkredieten' in de Jaarstukken 2023).

In het Meerjarenperspectief Investeringen voorjaar en najaar 2023 zijn de kredieten in 2023 geactualiseerd en was er een bedrag beschikbaar van € 101,7 miljoen. In totaal is in 2023 € 77,7 miljoen aan investeringsuitgaven gedaan. Dit geeft een realisatiegraad van 76%. Dit betekent dat per 31 december 2023 nog een bedrag resteert van € 24 miljoen.

Van de € 24 miljoen kan op basis van de vastgestelde richtlijnen conform het Activabeleid gemeente Haarlemmermeer 2019 (2019.0054155) een bedrag van € 14,4 miljoen worden overgeheveld naar 2024.

Het gaat hier om:
- kredieten die in 2023 door de raad beschikbaar zijn gesteld, maar waarvan uitvoering nog niet volledig heeft plaatsgevonden (€ 6,8 miljoen). Deze kredieten worden op grond van de richtlijnen zonder meer overgeheveld;
- kredieten die vóór 2023 door de raad beschikbaar zijn gesteld, waarvan de investeringen over meerdere jaren lopen of waarvan uitvoering nog niet volledig heeft plaatsgevonden, maar waarvoor inmiddels wel concrete verplichtingen zijn aangegaan (€ 6,4 miljoen);
- voorbereidingskredieten die door de raad beschikbaar zijn gesteld, waarvan de daadwerkelijke uitvoering de komende jaren plaatsvindt (€ 0,1 miljoen). Bij voorbereidingskredieten vindt op grond van de richtlijnen altijd overheveling plaats.

Het verschil van € 10,7 miljoen betreft kredieten die zijn komen te vervallen. Dit betreft met name het beschikbaar gestelde bedrag voor strategische grondaankopen van € 10 miljoen waarvan € 9,6 miljoen resteert.

De financiële consequenties van de wijziging in de kapitaallasten, veroorzaakt door het verschuiven van de kredieten, worden verwerkt in het meerjarenbeeld bij de Voorjaarsrapportage 2024.

3.3 Wat mag het kosten?
De Programmabegroting 2023-2026 is de basis voor de uitvoering van de beleidsdoelen en bijbehorende activiteiten in 2023. In het onderdeel 'Wat heeft het gekost' staan per programma de afwijkingen toegelicht ten opzichte van de begroting inclusief de wijzigingen die de raad heeft vastgesteld.

Begrotingsrechtmatigheid
In het hoofdstuk 'Overzicht begrotings- en kredietoverschrijdingen' zijn de overschrijdingen gespecificeerd en toegelicht. De conclusie hiervan is dat de afwijkingen plaatsvinden binnen de vastgestelde budgettaire en beleidskaders en daarmee rechtmatig zijn.

Wat zijn de financiële risico's?
Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van dit voorstel.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?

De raad heeft budgetrecht en heeft een controlerende taak. Ons college is, binnen de door de raad vastgestelde beleidsmatige en financiële kaders, integraal verantwoordelijk voor het uitvoeren van de beleidsdoelen en activiteiten in de programmabegroting en de verantwoording en verslaglegging van de resultaten in de Jaarstukken 2023. De portefeuillehouder Financiën is binnen het college eerste aanspreekpunt voor de planning- en controlproducten.

3.5 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?

Met de Jaarstukken 2023 is de planning- en controlcyclus van 2023 afgerond.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris, de burgemeester,

Cees Vermeer Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n):

- Jaarstukken 2023